

# ถอดบทเรียนโควิด-19 : ตอนที่ 4 เดินหน้างานวิจัยเพื่อความยั่งยืน



มีการประกาศกรอบประเด็นการวิจัยอย่างกว้างๆ และให้นักวิจัยสามารถเสนอเข้ามาได้โดยอิสระ ขณะที่อีก 80% เน้นการท้าวิจตามเป้าประสงค์ของประเทศ โดยใช้ทั้งกลไก Commissioning ซึ่งเป็นกรกำหนดเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์ที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม และใช้วิธีการคัดเลือกนักวิจัยหรือหน่วยงานดำเนินการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เข้ามารับดำเนินการ หรืออาจจะใช้กลไก Consortium development ซึ่งเป็นลักษณะของการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาหัวข้อโจทย์วิจัยเน้นแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศและรวมกลุ่มการทำงานวิจัยร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การวิจัยและการพัฒนาประเทศ เดินหน้าไปด้วยกัน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สาธารณสุข ตลอดจนการรับมือกับวิกฤตการณ์ต่างๆ เช่น สถานการณ์โควิด-19 เป็นต้น

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานบริหารจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม หรือ funding agency มีหน้าที่บริหารให้เกิดงานวิจัยและการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ โดยการสนับสนุนทุนวิจัยตามความต้องการของนักวิจัย ตลอดจนตอบสนองต่อสถานการณ์และแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ เราไม่ได้ลงมือทำวิจัยเอง และไม่มีนักวิจัย แต่เราทำงานกับนักวิจัยทั่วประเทศ ทั่วโลก สนับสนุนและขับเคลื่อนการวิจัย โดยมีกระบวนการขั้นตอนที่มีมาตรฐานในการพิจารณาขอเสนอการวิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อถือได้ โปร่งใสและตรวจสอบได้ หากเห็นว่ามีศักยภาพให้ทุนให้ทุนให้ทุน

แต่ที่ผ่านมามีผลงานวิจัยส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจของนักวิจัยเป็นหลัก แต่กลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เพราะงานวิจัยส่วนใหญ่จะมองไปข้างหน้าทีไกลมาก ไม่เหมาะกับเวลานี้ ไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันอย่างที่ควรจะเป็น นักวิจัยก็ท้าวิจไปขณะที่การพัฒนาประเทศก็เดินหน้าไป แต่ทั้ง 2 เรื่องนี้กลับไม่เคยไปด้วยกัน ดังนั้น การทำงานของ วช. กระทรวง อว. ยุคใหม่ จึงได้มีการปรับเพื่อให้ทุกฝ่าย วินวินกันทั้งหมด นักวิจัยก็ได้ทำในสิ่งที่อยากทำ ขณะที่ประเทศก็จะได้อะไรที่ไม่ใช่ประโยชน์ได้ โดยใช้กลไกที่เรียกว่า “โครงการท้าทายไทย” หรือ Grand Challenge ใช้ความประสงค์ของประเทศเป็นหลัก ตัวอย่างที่เราได้ดำเนินการไปแล้ว เช่น โครงการประเทศไทยไร้พายุไต้ฝุ่นไม่ดับ มีเป้าหมายที่จะทำให้คนไทยไม่เป็นโรคมาเรียมที่อันตราย ซึ่งเกิดจากพายุไต้ฝุ่นเปลี่ยนแนวทาง

การท้าวิจจากที่แต่ละคนท้าวิจไปคนละด้าน ให้หันมาร่วมกันท้าวิจเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายเดียวกัน

ท้าทายไทย เป็นการสร้างความประสงค์ร่วมกัน ให้นักวิจัยที่เก่งในแต่ละด้านมาทำงานด้วยกัน เช่น ด้านการถอดรหัสพันธุกรรมของตัวเชื้อโรค คิดค้นวิธีวินิจฉัยใหม่ๆ ที่สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ด้านการรักษาโรคให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือด้านโภชนาการและด้านสังคมเพื่อพิจารณาหาวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหารของคนไทยที่ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น ทำให้คนไทยปลอดภัยและมีแรงจูงใจ

และช่วงสถานการณ์โควิด-19 ก็ยังต่อยอดความสำเร็จของกลไกท้าทายไทยให้เป็นที่ยอมรับ จากความร่วมมือกันของนักวิจัยในหลายภาคส่วน และหลากหลายสาขาวิชาชีพที่สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานปกติมาร่วมกันสร้างนวัตกรรมทางเวชภัณฑ์ จนทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวพ้นวิกฤตการณ์ขาดแคลนเวชภัณฑ์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ปัจจุบัน วช. กระทรวง อว. ได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการให้ทุนวิจัย จากเดิมที่ทุนวิจัยส่วนใหญ่จะถูกจัดสรรให้กับนักวิจัยที่เสนอโครงการเข้ามา ปรับสัดส่วนเป็นการมุ่งเป้าหมายของการตอบโจทย์เพื่อพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศเป็นหลัก โดยประมาณ 20% ของทุนวิจัย จะใช้กลไก Open call ซึ่งเป็นการประกาศรับข้อเสนอการวิจัยตามความประสงค์ของนักวิจัย

อีกหนึ่งแนวทางการสร้างความยั่งยืนให้กับการวิจัย คือการเดินหน้าสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่เข้ามา เป็นกำลังสำคัญสร้างสรรคงานวิจัยในอนาคต โดยการสร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยในลักษณะขั้นบันไดให้มีความเป็นรูปธรรมและมองเห็นเส้นทางอนาคตได้อย่างชัดเจน

แนวทางการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ของ วช. คือ การสนับสนุนทุนให้นักวิจัยรุ่นใหม่ได้ทำงาน โดยมีทุนสนับสนุนที่ปรึกษา (Mentor) ให้ทำหน้าที่เป็นนักวิจัยที่เลี้ยง ทัมวิจัยดีและประสบการณ์ที่สูงกว่า เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการทำงานวิจัย คอยดูแลให้คำปรึกษากับนักวิจัยรุ่นใหม่อย่างใกล้ชิด มี Coach ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ กำหนดทิศทางและให้คำแนะนำตั้งแต่การพัฒนาโจทย์ไปจนถึงการเขียนบทความตีพิมพ์ โค้ชจะต้องเป็นผู้เข้าใจระบบการวิจัยและประสบความสำเร็จในการทำงานวิจัยเป็นที่ประจักษ์ชัด และจะมี Head Coach ที่เป็นเสมือนผู้จัดการทีมที่ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมทั้งหมด ซึ่งเป็นระดับศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น เป็นนักวิจัยอาวุโสที่มีชื่อเสียงในแวดวงวิชาการ มีความเชี่ยวชาญชำนาญสูงในการทำงานวิจัยที่เกิดผลกระทบทางวิชาการสูงต่อประเทศ

นักวิจัยในแต่ละขั้นบันไดที่กล่าวถึงนี้มีบทบาทสำคัญและหน้าที่ในการฟูมฟักนักวิจัยรุ่นใหม่ ให้เติบโตไปเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ และมีความพร้อมในการสร้างสรรคผลงานวิจัยดี ๆ เพื่อพัฒนาประเทศให้เดินหน้าต่อไป

โดย ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) อดีตผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และอดีตหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการด้านนวัตกรรมและการแพทย์ และการวิจัยและพัฒนา ศบค.